

Nr 538.

Av herr **Hansson** i Skegrie m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 218, angående den allmänna bostadspolitikkens organisation m. m.

I proposition nr 218 har Kungl. Maj:t för riksdagen lagt fram förslag angående den allmänna bostadspolitikkens organisation. Därvid föreslås att statens byggnadslånebyrå från den 1 juli 1948 ombildas till ett centralt ämbetsverk, kungl. bostadsstyrelsen, och att i varje län inrättas ett nytt bostadspolitiskt organ, länsbostadsnämnden. Länsbostadsnämnderna skola från den 1 juli 1948 övertaga egnahemsnämndernas bostadspolitiska arbetsuppgifter.

Vad första angår frågan om ombildande av byggnadslånebyrån till ett centralt ämbetsverk ha vi redan tidigare vid denna riksdag (motionerna I: 154 och II: 264) uttalat oss för ett uppskov med en dylik omorganisation. Det framgår av yttrandena över sakkunnigas förslag till bostadspolitisk organisation att ett stort antal remissinstanser förordat ett uppskjutande av ställningstagandet till en senare tidpunkt. En genomgång av den summariska redovisningen av yttrandena i propositionen visa, att ett 25-tal myndigheter och enskilda organisationer jämte några kommuner och ett antal länsarkitekter intaga en avvisande hållning. Riksbanksfullmäktige förklara sålunda att starka skäl tala för att i rådande ekonomiska läge den organisatoriska omläggningen av bostadspolitiken helt uppskjutes. Statskontoret anför att målsättningen för bostadspolitiken bör upptagas till förnyad allvarlig prövning, varför även frågan om den bostadspolitiska organisationen bör ställas på framtiden. Statens hyresråd menar att den slutliga utformningen av den bostadspolitiska organisationen bör anstå till dess mera normala förhållanden inträtt på bostadsbyggnadsmarknaden.

De ekonomiska svårigheter, som vårt land för närvarande har att kämpa med, utgöra otvivelaktigt ett starkt skäl för att nya statliga ämbetsverk icke inrättas. Även de krisartade förhållandena på bostadsproduktionens område tala för att den slutliga utformningen av den bostadspolitiska organisationen uppskjutes, till dess normala tider åter inträtt. Ett uppskov framstår som motiverat även ur den synpunkten, att flera utredningar pågå som nära beröra byggnadsväsendet och samhällsplaneringen. Bland dessa kunna nämnas 1946 års markutredning, 1946 års vatten- och avloppssakkunniga, 1947 års utredning för byggnadsfrågor, 1947 års byggnadsstyrelseutredning, kommittén rörande näringslivets lokalisering och kommittén för stadsplaneväsendets omorganisation. Enligt vår mening tala dessa och andra omstän-

digheter för att omorganisationen av byggnadslånebyrån till ett centralt ämbetsverk tills vidare anstår.

De organisationssakkunnigas förslag angående inrättande av särskilda länsbostadsnämnder avstyrkes likaledes av flera remissinstanser. Lantbruksförbundet framhåller, att lantbruksnämnderna böra överlaga egna-hemsnämndernas bostadspolitiska uppgifter under en övergångstid, till dess organisationen utformas definitivt. Andra remissinstanser uttala, att länsbostadsnämndernas uppgifter förläggas till länsstyrelserna för att undvika alltför stor splittring av den statliga verksamheten på skilda länsorgan. Byggnadsstyrelsen anser att det beslutande organet i länsinstansen bör bli länsstyrelsen med hänsyn till de allmänna uppgifter på husbyggnadsväsendets område, som redan åvila länsstyrelserna. En remissmyndighet ifrågasätter, om icke den bostadspolitiska verksamheten skulle kunna handhavas av arbetsmarknadsstyrelsen och länsarbetsnämnderna. Meningarna äro sålunda delade både beträffande inrättandet av länsorgan och angående utformningen av länsorganen, vilket även talar för ett uppskov av omorganisationen.

Därest riksdagen icke skulle gå med på ett uppskov, vilket vi bestämt förordat, vilja vi ändock framföra vissa synpunkter på den föreslagna organisationen av den statliga bostadspolitiska verksamheten. Vad angår fördelningen av arbetsuppgifterna mellan det centrala organet, länsorganen och de kommunala organen har departementschefen motsatt sig även den decentralisering, som de sakkunniga föreslagit. Departementschefen förordar i stort sett ett bibehållande och i viss utsträckning en utbyggnad av den hittillsvarande centraliseringen, som för med sig ett stort behov av tjänstemän hos det centrala organet och som leder till stor skriftväxling och onödig omständlighet. Även om departementschefen uttalar att en decentralisering så småningom skall genomföras, måste den nu föreslagna ordningen inge starka betänkligheter.

En decentralisering av den bostadspolitiska organisationen bör i första hand ta sikte på att överföra så många uppgifter som möjligt på länsorganen och de kommunala organen. Enligt föreliggande förslag begränsas de kommunala insatserna liksom hittills till att förmedla och i viss utsträckning förvalta statliga lån och bidrag, vilket framstår som mindre tillfredsställande. Åtminstone de större städerna, som i regel äga tillgång till kvalificerad byggnadsteknisk expertis, borde kunna övertaga en hel del av de arbetsuppgifter, som nu skola ombesörjas av det centrala organet eller länsorganen. Det gäller först och främst den s. k. förhandsgranskningen, vilken skall ske centralt, och den byggnadstekniska kontrollen över huvud. Det innebär ett betungande och dyrbart dubbelarbete att samma ritningar skola granskas i ett flertal olika instanser med det centrala organet, som dock icke kan besitta erforderlig lokalkännedom, som bestämmande part. I större

och medelstora kommuner med förslagsvis minst 10 000 invånare borde byggnadsgranskning och -kontroll kunna omhändervhas av kommunala organ när det gäller både flerfamiljshus och egnahem inom ramen för de allmänna anvisningar, som det centrala organet utfärdar. Därigenom skulle det centrala organet avlastas en avsevärd mängd arbete samtidigt som de lokala myndigheternas initiativlust och självverksamhet skulle befordras.

Vad beträffar arbetsfördelningen mellan de statliga organen uttalar departementschefen att det centrala organet skall handlägga alla låne- och bidragsärenden avseende flerfamiljshus samt nybyggnad av enfamiljshus ävensom bidragsgivningen till förmån för barnfamiljerna. Länsorganens verksamhet kommer härigenom att begränsas till att avse lån till mindre ombyggnader av bostadshus samt det särskilda stödet till förbättring av bostadshus. Departementschefen tillägger dock att det är särskilt angeläget att hela låne- och bidragsverksamheten beträffande enfamiljshus i landskommuner och mindre tätorter så fort ske kan överflyttas till länsorganen. Detta sista uttalande förtjänar att kraftigt understrykas. Det framstår som utomordentligt betydelsefullt att den decentralisering av den statliga bostadspolitiska verksamheten, som organisationssakkunniga förordat, verkligen kommer till stånd. Vi anse att länsorganen nu få i likhet med vad som gällt i fråga om egnahemsnämnderna självständigt handlägga såväl ombyggnad som nybyggnad av enfamiljshus i kommuner med mindre än 10 000 invånare.

Det framlagda förslaget till lösning av frågan vilka organ som böra handlägga ärenden rörande lån och bidrag till bostadshus å jordbruksfastighet kan icke anses vara tillfredsställande. Departementschefen anser visserligen att de jordbrukspolitiska organen skola fatta beslut i dessa ärenden men de bostadspolitiska organen skola företaga prövning ur bostadspolitiska synpunkter och i övrigt granska de planerade bostadsbyggnadsföretagen. Vidare skola de bostadspolitiska organen handhava förvaltningen av lån och bidrag till jordbrukets bostäder. Det torde icke kunna förnekas att detta förfarande blir synnerligen omständligt med ansökningshandlingarna vandrande mellan olika instanser. Alldeles särskilt blir detta fallet under den närmaste tiden då det centrala organet skall handlägga nybyggnad även av enfamiljshus. En sådan omgång, som denna procedur skulle leda till, kan icke vara försvarlig ens under en övergångstid. Det skulle innebära, att även högst anspråkslösa krav på snabbhet vid låne- och bidragsärendenas behandling i alltför hög grad åsidosattes.

Till dessa olägenheter, som äro tillräckligt motiv för att lantbruksnämnderna ensamma skola avgöra ärenden om bostäder på jordbruksfastigheter, kommer ytterligare en rent praktisk omständighet. Då kreditstödet för jordbruksändamål skall lämnas i form av statliga kreditgarantier, komma de jordbrukspolitiska organen icke att förvalta lån. Kreditstödet för bostads-

ändamål skall däremot lämnas i form av vanliga statliga lån. Om, såsom departementschefen föreslår, de bostadspolitiska organen skola förvalta lånen till jordbrukets bostäder, kunna enhetliga amorteringsplaner icke uppgöras för alla fastigheter berörande lån till förbättringsåtgärder. För att undvika en sådan otillfredsställande anordning måste enligt vår mening beslutanderätt och förvaltning av lån och bidrag till bostäder å jordbruksfastigheter ligga hos lantbruksnämnderna ensamma. Någon prövning eller granskning av dylika ärenden även av de bostadspolitiska organen bör icke förekomma.

Det är givetvis icke möjligt att utan närmare undersökningar kunna beräkna vad en decentralisering till större kommuner och lantbruksnämnder kan betyda i minskade arbetsuppgifter för de statliga organen. Mängden av uppgifter blir avgörande för storleken av den organisation, som är nödvändig för bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna. Denna fråga förtjänar att underkastas en allsidig belysning, vilket icke skett i hittills företagna utredningar. Även ur denna synpunkt framstår det som angeläget att uppskjuta ställningstagandet till bostadspolitikens omorganisation.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 218 måtte besluta, att omorganisationen av den bostadspolitiska verksamheten uppskjutes, eller alternativt, om detta ej bifalles, att riksdagen måtte dels besluta att ärenden rörande lån och bidrag till bostäder å jordbruksfastighet helt handhavas av de jordbrukspolitiska organen och dels beakta övriga i motionen anförda synpunkter.

Stockholm den 11 maj 1948.

Nils G. Hansson
i Skegrie.

Gustaf Svensson
i Vä.

Aron Gustafsson
i Lekåsa.

Nestor Hammarlund.

E. Pettersson,
Ersbacken.

Rob. L. Jansson
i Aspeboda.

Per Persson
i Norrby.

Gunnar Larsson
i Luttra.

K. E. Hansson,
Skediga.

P. J. Edberg.

Osc. Werner.

David Boman
i Stafsund.

J. W. Pettersson
i Norregård.